

ROZSTRZYGNĘCIE KONKURSU POLSKIEGO ZWIĄZKU SZACHOWEGO 2023

SAMOMATY W 3-6 POSUNIĘCIACH

Sędzia: Jan RUSINEK, sędzia międzynarodowy FIDE

Zostałem poproszony o zrobienie tego werdyktu za świętej pamięci Eugeniusza Iwanowa, który odszedł od nas w czerwcu tego roku.

Moje podejście do samomatów jest pod niektórymi względami dość rygorystyczne. Uważam, że samomaty, które de facto samomatami nie są, nie mają dużej wartości. Przy czym szanuję pracę i poglądy wszystkich kompozytorów, niezależnie od tego czy się z nimi zgadzam, czy nie! Dlatego wszystkim autorom dziękuję za trud włożony w ułożenie zadania i publikację w naszym konkursie. Tym niemniej sędzia w werdykcie ma prawo i obowiązek zasygnalizować swój pogląd i uwzględnić go w decyzji o wyróżnieniach.

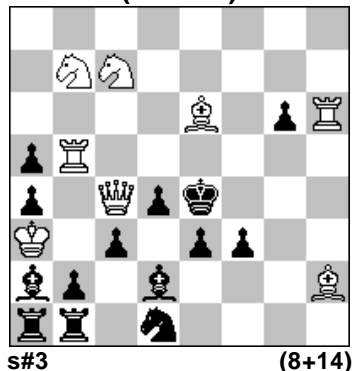
Pierwsza grupa zadań (jest to większość samomatów w 5-6-posunięciowych w tym konkursie) jest czymś co można by nazwać "wyłącznie przestawianiem białych figur". Przypomina bardziej zabawę klockami, grę w tzw. piętnastkę [[https://pl.wikipedia.org/wiki/Pi%C4%99tnastka_\(uk%C5%82adanka\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Pi%C4%99tnastka_(uk%C5%82adanka))] (nawiasem mówiąc wymyśloną przez słynnego kompozytora szachowego Samuela Loyda!) czy w kostkę Rubika niż pełnokrwiste zadanie szachowe z jakimiś ciekawymi strategicznymi motywami. Nie neguję, że ułożenie takiego poprawnego zadania jest trudne i wymaga z pewnością sporo pracy (podobnie jak zbudowanie czegoś dużego z klocków, przy czym prędzej budowla z klocków może sprawić wrażenie estetyczne [kolory, kształty itp.], niż prościutki mat pionkiem z b2 królowi na a1!) Dlatego tego typu zadania mają jakąś wartość, ale nie zmienia to faktu, że takie zadania nie robią na mnie estetycznego wrażenia. Tym bardziej, że podobne zadania były wielokrotnie realizowane już 100-150 lat temu w formie nieustępującej tym dzisiejszym (choćby przez naszych autorów S. Limbacha czy J. Ruska, ale nie tylko).

Druga grupa "wątpliwych" samomatów to zadania, które są de facto przerobionymi zadaniami klasycznymi i elementów samomatowych nie ma w nich wcale lub jest ich bardzo mało. Bardziej szczegółowo to opisuję przy omawianiu zadania 2808 - pochwała.

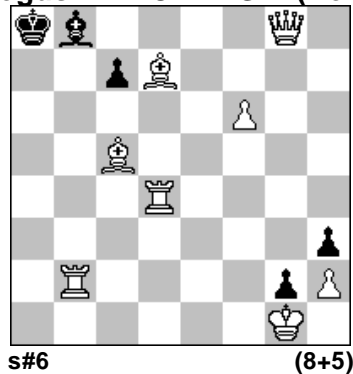
Zadanie 2977 z bogatą treścią ma niedopuszczalny, moim zdaniem, defekt: brak przygotowania na dowolny z 6 szachów z baterii H-S - w związku z tym wstęp przykrywający tę baterię jest nie do zaakceptowania. Taki znakomity kompozytor jak Marcin jest w stanie to przerobić i uzyskać bardzo dobry efekt!

Proponuję kolejność:

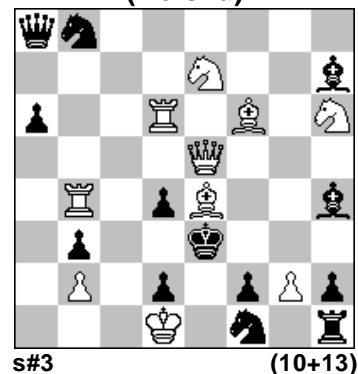
I nagroda
Waldemar TURA
(Polska)

II/III nagroda
Marian FRAK
& Bogusz PILICZEWSKI (Polska)

II/III nagroda
Waldemar TURA
(Polska)

I nagroda nr 2813 - Waldemar TURA (Polska)

Zadanie wzorcowo demonstrujące jak powinien wyglądać dobry i prawdziwy samomat. W trzech głównych wariantach odblokowanie pola wokół czarnego króla jest jednocześnie korzyścią dla czarnych (król ucieka na to pole, jeśli białe realizują groźbę - motyw "klasyczny") oraz korzyścią dla białych (motyw samomatowy, bo czarny król zamiast być zamatowany ucieka na zwolnione pole). Groźba jest klasyczna, ale wstęp ją umożliwiający już "samomatowy" - wzmacnia czarne otwierając linię czarnemu gońcowi. Dodatkowy wariant 1...g5 też jest elegancki i bardzo samomatowy: realizuje podwójne wzmocnienie białych - pierwsze jako korzyść obrony (zdjęcie kontroli z pola f5 - teraz przy próbie realizacji groźby będzie mat czarnym) oraz drugie: włączenie białej wieży na pole f6 jako korzyść dla białych (motyw klasyczny).

Zadanie to w dobitny sposób pokazuje, dlaczego samomaty mogą być potencjalnie najbogatsze treściowo pod względem strategicznym. Mamy do dyspozycji podwójną ilość motywów, bo każdy z nich może być jednocześnie i korzyścią, i szkodą dla jednej ze stron, co jest możliwe tylko w samomacie (pomijając motywy patowe)! I tu autor perfekcyjnie te podwójne możliwości wykorzystał.

1.Hf1! ~ 2.Gf5+ g:f5 3.We6+ G:e6# 1...g5 2.Gd5+ Kf5 3.G:f3+ Gd5# 1...d3 2.Sd6+ Kd4 3.Wd5+ G:d5# (2.Sc5? 2.Wh4?) 1...e2 2.Sc5+ Ke3 3.Sd5+ G:d5# (2.Wh4? 2.Sd6?) 1...f2 2.Wh4+ Kf3 3.Gd5+ G:d5# (2.Sc5? 2.Sd6?).

II/III nagroda ex aequo - nr 2854- Marian FRAK & Bogusz PILICZEWSKI (Polska)

Bardzo zgrabny, ekonomiczny i dynamiczny sześciocchodowy samomat z zaskakująco dużą liczbą jak na tak skromny czarny materiał motywów strategicznych: przesłony, związania, uwolnienia, switchback, gra różnych baterii. Dodatkowa atrakcja: biały i czarny goniec w procesie dynamicznej gry zamieniają się miejscami! Takiej dynamiki brakuje prawie wszystkim innym dłuższym zadaniom w tym konkursie. Bardzo ładny wstęp oddaje pole. W złudzie i rozwiązaniu czarny goniec jest zmuszany do matowania z 3 różnych pól na przekątnej g1-a7, co ciekawe w dwóch wypadkach poprzez szacha, a w jednym poprzez tempo. Eleganckie zadanie i bardzo mi się podoba.

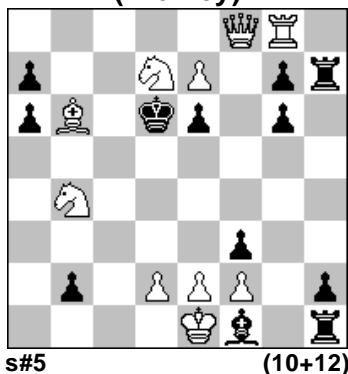
1.Wb7? 1...c6 2.Wa4+ K:b7 3.Gc8+ Kc7 4.Wa8! Ga7 5.Hf7+ Kd8 6.Gb6+ G:b6#; 1...K:b7! 1.Gb5! 1...Kb7 a 2.Wa4! 2...Ga7 b 3.Gd7+ Gb6 4.Wb1! c6 5.Wa7+! K:a7 6.Hc8! G:c5#; 2...c6 c 3.Ge2+ Kc7 4.Wd4! Ga7 5.Gd6+ Kd7 6.Gb8+ G:d4#; 1...c6 c 2.Wa4+ Kb7 3.Ge2+ Kc7 4.Wd4! Ga7 5.Gd6+ Kd7 6.Gb8+ G:d4#.

II/III nagroda ex aequo - nr 2943- Waldemar TURA (Polska)

Zadanie to jest skromniejsze treściowo niż 1 nagroda i ma słabszy wstęp (bicie), ale również demonstruje, jak powinien wyglądać samomat. Wstęp (atakuje pole e4) i groźba są "klasyczne", ale w wariantach dzieją się już "samomatowe czary": każda z obron bijących gońca na e4 zawiera jednocześnie kilka ciekawych motywów: motyw obronny jest klasyczny - figura chwilowo się wiąże, ale po próbie przeprowadzenia groźby rozwiązana zasłoni się od szacha. Pierwsza korzyść dla białych jest samomatowa - osłabia białe uniemożliwiając ewentualną zasłonę od mata w czwartym posunięciu 4. Gd3?? lub 4. Gf3?? Druga korzyść jest już klasyczna czarna figura pozostaje związana uniemożliwiając taką obronę w trzecim ruchu czarnych, która nie prowadziaby do mata: 3... Gc2?? i 3... H:g4?? Ale to jeszcze nie wszystko! Samozwiązanie czarnej figury w pierwszym posunięciu zawiera czysto samomatowy schemat unikania duali: 1... G:e4 2. Sf5? (mat czarnym!); 1... H:e4 2. Sd5? (mat czarnym!). Chyba tylko w samomacie można w jednym półposunięciu zawrzeć tyle atrakcyjnych strategicznych motywów!

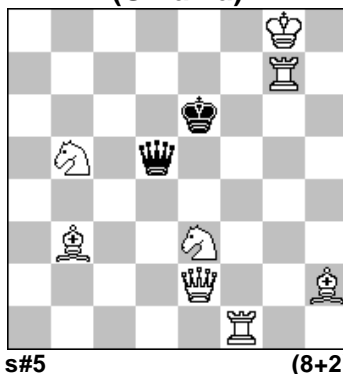
1.Wd:d4! ~ 2.Gg5+ G:g5 3.Hg3+ S:g3# 1...G:e4 2.Sd5+ H:d5 3.W:b3+ H:b3# (2.Sf5?#!) 1...H:e4 2.Sf5+ G:f5 3.Sg4+ G:g4# (2.Sd5?#!).

Wyróżnienie honorowe
Udo DEGENER
 (Niemcy)

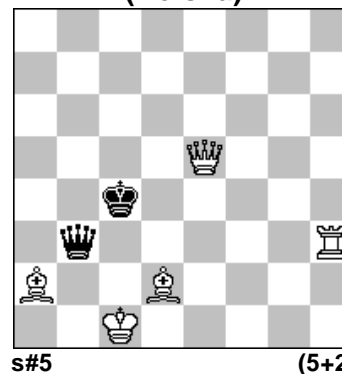
s#5 (10+12)

Specjalne wyróżnienie honorowe
Jurij GORDIAN†
 (Ukraina)

s#5 (8+2)

Specjalne wyróżnienie honorowe
Marian FRAK
 (Polska)

s#5 (5+2)

Wyróżnienie honorowe - nr 2937- Udo DEGENER (Niemcy)

Temat AUW wydaje się być w samomatach bardzo wyeksploatowany. Tym niemniej uzyskanie czterech wariantów pełnej długości z 4 promocjami jest zawsze sporym wyzwaniem. Ciekawą nowością być może jest to, że w trzech wariantach na a6 poświęcają się 3 różne białe figury.

1.e4? ~ 2.e8S+ K:d7 3.Hd6+ Kc8 4.Hc6+ Kb8 5.S:a6+ G:a6# 1...K:d7 2.e8G+ Kc8 3.Hc5+ Kb7 4.Hc6+ Kb8 5.S:a6+ G:a6# 3...Kb8 4.Gb5+ Kb7 5.G:a6+ G:a6# 1...a:b6 2.e8H+ Kc7 3.Hd8+ Kb7 4.Hc8+ Ka7 5.H:a6+ G:a6# 1...e5! 1.e3! ~ 2.e8S+ K:d7 3.Hd6+ Kc8 4.Hc6+ Kb8 5.S:a6+ G:a6# 1...K:d7 2.e8G+ Kc8 3.Hc5+ Kb7 4.Hc6+ Kb8 5.S:a6+ G:a6# 3...Kb8 4.Gb5+ Kb7 5.G:a6+ G:a6# 1...e5 2.e8W+ K:d7 3.Hf7+ Kd6 4.H:g6+ Kd7 5.Hd3+ G:d3# 1...a:b6 2.e8H+ Kc7 3.Hd8+ Kb7 4.Hc8+ Ka7 5.H:a6+ G:a6#.

Specjalne wyróżnienie honorowe - nr 2911- Jurij GORDIAN† (Ukraina)

Wyróżnienie za arystokratyczny materiał i kameleonowe echo.

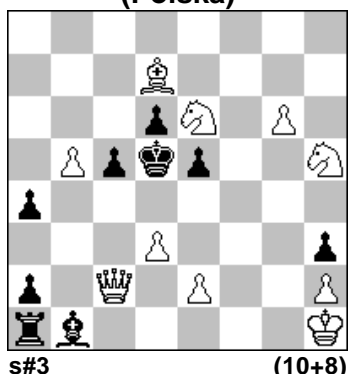
1.Kf8! tempo 1...H:b3 2.Wf6+ K:f6 3.Hf3+ Ke6 4.Hg4+ Kf6 5.Wf7+ H:f7# 1...Hc4 2.Ke8 H:b3 3.Hc4+ H:c4 4.Sc7+ H:c7 5.We7+ H:e7# 2...Hd5 3.Gc4 H:c4 4.Sc7+ H:c7 5.We7+ He7#.

Specjalne wyróżnienie honorowe za miniaturę - nr 2917- Marian FRAK (Polska)

Dobry wstęp oddający pole.

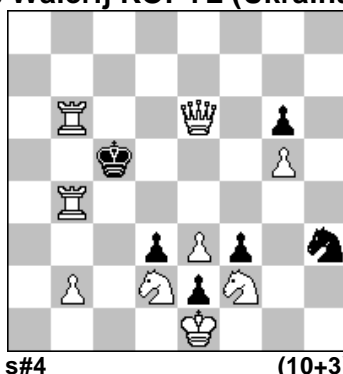
1.Wh5! tempo 1...Kd3 2.He3+ Kc4 3.Wa5 H:a2 4.He4+ Kb3 5.Hc2+ H:c2# 1...H:a2 2.He4+ Kb3 3.Wb5+ Ka3 4.Wa5+ Kb3 5.Hc2+ H:c2#.

Pochwała
Stefan PARZUCH
 (Polska)

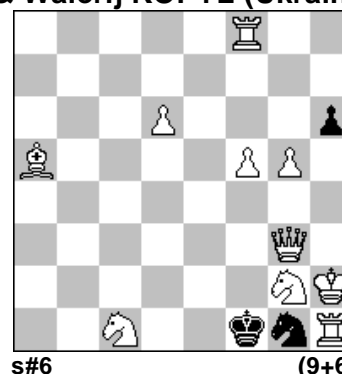
s#3 (10+8)

Pochwała
Giennadij KOZIURA†
 & Walerij KOPYL (Ukraina)

s#4 (10+3)

Pochwała
Giennadij KOZIURA†
 & Walerij KOPYL (Ukraina)

s#6 (9+6)

Pochwała ex aequo - nr 2808 – Stefan PARZUCH (Polska)

Zadanie z aktywną grą z obu stron, ale jest samomatem w stopniu niewielkim. Wstęp wyłącznie wzmacnia białe otwierając linię hetmanowi. Groźba nie ma nic samomatowego (otwarcie linii d5-f5) - razem 2 motywy klasyczne. Obrona 1... e:d4 daje korzyść czarnym zwalniając pole e5 dla króla, a szkodę otwierając linię d5-f5 dla białych (oba motywy klasyczne). Obrona 1... c4: motyw obronny podwójne wzmocnienie czarnych - odblokowanie pola c5 i atak na pole d3. Korzyść dla białych: osłabienie czarnych - blokowanie pola c4 (3 motywy klasyczne). Wariant 1... e:d4 zawiera jeden jedyny w całym zadaniu element samomatowy, bo blokowanie pola d4 jest jednocześnie motywem obronnym - po 2. Sc7 będzie mat, oraz korzyścią dla białych (motyw klasyczny). Wariant 1... e4 nie zawiera żadnego

elementu samomatowego: motyw obronny odblokowanie pola czarnemu królowi, korzyść dla białych otwarcie linii e4 - e6 (2 motywy klasyczne). Ostatecznie na 10 motywów tylko jeden z nich jest samomatowy. To trochę mało. Ale jest w tym zadaniu sporo ciekawych elementów. Możliwe, że autor próbował zrobić klasyczną trzychodówkę, ale nie udało się pokonać trudności technicznych i powstał samomat z ekonomiczną pozycją i elegancką grą. Dlatego zdecydowałem się przyznać wyróżnienie. Zwłaszcza, że sam nie jestem całkiem bez grzechu - ze dwa razy w życiu zdecydowałem się na pokazanie idei (która wydała mi się oryginalna i paradoksalna) w samomacie dlatego, że nie udało się tego zrobić w klasycznym zadaniu czy studium. Jednak cały czas mam wątpliwości, czy to był wystarczający powód!

1.d4! ~/e:d4 2.Sc7+ K:d4 /Ke5 3.Hd3/Hf5+ G:d3/G:f5# 1...c4 2.Shf4+ e:f4 3.Hf5+ G:f5# 1...c:d4 2.e4+ d:e3 ep. 3.Hd3+ G:d3# 1...e4 2.Gc6+ K:e6 3.H:e4+ G:e4#.

Pochwała ex aequo - nr 2864- Gennadij KOZIURA† & Walerij KOPYL (Ukraina)

Stosunkowo proste trzy warianty: dwa wymuszające mata skoczkiem, i jeden tempowy. Wolno stojący czarny skoczek powoduje, że to zadanie mimo swojej prostoty nie jest już tylko "układanką białych figur".

1.Hd7! 1...S:f2 2.Se4+ S:e4 3.W4b5+ Kc4 4.Hg4 d2#, f2# 1...Sg1/S:g5 2.Hc8+ Kd5 3.Wd4+ Ke5 4.S:f3+ S:f3# 1...Sf4 2.Hc8+ Kd5 3.e4+ Ke5 4.S:d3+ S:d3# 1.b3? 1...Sg1/S:g5 2.Hc8+ Kd5 3.Wd4+ Ke5 4.S:f3+ S:f3# 1...Sf4 2.S:d3+ S:d3# 1...S:f2!

Pochwała ex aequo - nr 2923- Gennadij KOZIURA† & Walerij KOPYL (Ukraina)

W zasadzie tylko przestawianie białych figur, ale z pewnym strategicznym motywem - dwukrotny switchback hetmana na polu g3 i na polu g4, za co jest wyróżnienie.

1.Wb8? h5 a 2.Wb1 h4 3.Hh3 Kf2 4.Sd3+ Ke2 5.Sdf4+ Kf2 6.Hg3+ h:g3# 1...h:g5! a 1.Sf4? A h5 a 2.We8 B h4 3.Hd3+ Kf2 4.Sh3+ S:h3 5.We1 S:g5/S~ 6.Hd3-g3+ h:g3# 1...h:g5! a 1.We8! B h5 a 2.Sf4 A h4 3.Hd3+ Kf2 4.Sh3+ S:h3 5.We1! S:g5/S~ 6.Hg3+ h:g3# 1...h:g5 a 2.Hg4 Kf2 3.Ge1+ Kf1 4.Gh4 g:h4 5.We1+ Kf2 6.Hg4-g3+ h:g3#.

Nowe Miasto, 8 X 2024 r.

Sędzia konkursu
Jan RUSINEK

UCZESTNICZY

Konkurowało 20 zadań nadesłanych przez 14 autorów z 5 krajów:
Czechy (1-0,5), Niemcy (3-3), Polska (5-9), Słowacja (2-1,5), Ukraina (3-6).

LISTA

Babiarz Andrzej (Polska) 2809, 2835, 2918, Banaszek Marcin (Niemcy) 2977, Degener Udo (Niemcy) 2937, Fica Alexander (Czechy) &2894, Frak Marian (Polska) 2906, 2917, &2854, Gordian Jurij (Ukraina) 2911, Holubec Jozef (Słowacja) 2802, Kopyl Walerij (Ukraina) &: 2864, 2923, 2990, Koziura Gennadij (Ukraina) 2817, 2830, &: 2864, 2923, 2990, Labai Zoltan (Słowacja) &2894, Neef Wilfried (Niemcy) 2840, Parzuch Stefan (Polska) 2808, Piliczewski Bogusz (Polska) &2854, Tura Waldemar (Polska) 2813, 2943.
.....

Uwagi dotyczące werdyktu konkursu Polskiego Związku Szachowego s#3-6 2023
prosimy kierować do 15 XI 2024 na adres:

a11z@interia.pl